

Projektet Kultsjödalen - fältsäsongen 2019

Bild 1. Utlägg av grus i Dainabäcken. Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

Flodpärlmusslan är enligt Artdatabankens rödlista 2015, klassad i Sverige som en starkt hotad art. Detta innebär att arten har minskat i sitt utbredningsområde och har problem med att kunna reproducera sig. Många bestånd är små och utsatta och fortfarande försvinner arten från nya enskilda lokaler varje år.

Trots omfattande kulturhistorisk påverkan från flottning i området är källflödena till Ångermanälven med Kultsjödalen och Marsådalen i fokus, ett av Sveriges viktigaste kärnområden för den hotade musslan. Men det finns trots det flera vattendrag i området där musslan kämpar för sin existens. Eftersom musslan är beroende av öring som värd för att kunna fortplanta sig, är direkta åtgärder, som t.ex. en restaurering av flottledspåverkade sträckor, för att förbättra livsmiljön för öringen en bra åtgärd för den hotade musslan.

Projektet finansieras främst via Svenska Naturskyddsföreningens miljöfond (finansieras via försäljning av miljömärkt el), Naturvårdsverkets Åtgärdsprogram för hotade arter och LOVA-medel.

Under fältsäsongen 2019 arbetade vi med manuella åtgärder (lekområden för öring med hjälp av Hartijokki-metoden) i Gäddbäcken. I Dainabäcken lades grus ut med helikopter för att öka yta av lämpligt habitat för musslan. På dessa lokaler sattes sedan glochidieinfekterad öring (mussellarver på öringens gälar) ut. Gruset, öring och musslan märktes för vidare utvärdering av åtgärd.

Flodpärlmusslan inventerades med snorkelmetoden i Marsån. Gäddbäckens fysiska miljö inventerades och elfisken efter öring (inkl. glochidieelfisken) genomfördes i Stalon-, Gädd- och Dainabäcken.

Gäddbäcken

Sammanlagt gjordes drygt 70 lekbottnar för öring i Gäddbäcken (7 st/100 m strömsträcka). Den genomsnittliga ytan på dessa bottnar var ca en halv kvadratmeter (tabell 1). Denna sträcka av Gäddbäcken som lekbottnarna gjordes på restaurerades med maskin 2017 och saknar mussla. Syftet med åtgärden är att förstärka rekryteringsförmågan hos öringen. I nästa fas kommer mussla att sättas ut på den åtgärdade sträckan.

Tabell 1. Sammanställning över gjorda lekbottnar för öring i Gäddbäcken med Hartijokki-metoden.

	Antal (N)	Medelyta (m ²)	Total yta (m ²)
Gäddbäcken	71	0,54	38,5

Genomfördes även inventering av den fysiska miljön i nedre Gäddbäcken (djup, strömhastighet, substrat mm) på mussellokaler inom miljöövervakningen. Informationen ingår i den större utvärdering som Umeå universitet genomför av åtgärderna i Dainabäcken.

VILHELMINA
KOMMUN

VILHELMINA ÖVRE ALLMÄNNINGSSKOG

DOROTEA KOMMUN
KRAAPOHKEN TJELTE

Naturskyddsföreningen

STATENS
FASTIGHETSVERK

Länsstyrelsen
Västerbotten

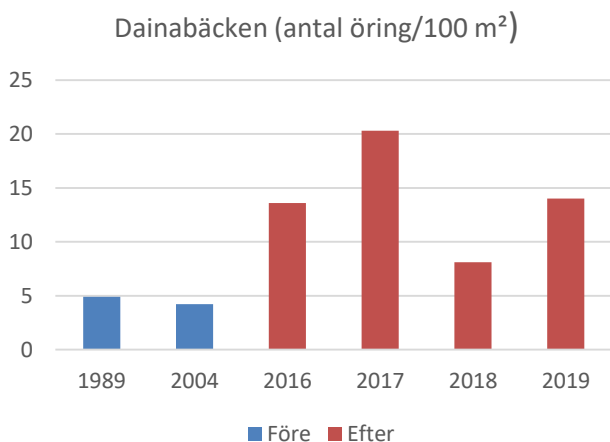
Dainabäcken

I Dainabäcken genomfördes utlägg av grus (\varnothing 0-30 mm) med helikopter. Gruset (ca 100 m³) lades ut på fyra strömsträckor (33-99 m/lokal) för att öka lämplig yta av habitat för musslan. Totalt lades grus ut på en yta av 4099 m². På varje lokal färgmärktes grus (10 rutor a' ca 0,3 m²) för utvärdering.

På en av dessa lokaler satte vi ut glochidieinfekterad öring den 23 september (årsyngel och 1-åriga). 89% av öringarna var infekterade och 65% av dessa hade >100 mussellarver/öring. En del av dessa öringar märktes med PIT-tags (65 st 1-åriga). På två lokaler satte vi ut 35 PIT-tag märkta musslor. Märkningen genomfördes för att kunna utvärdera hur öring och mussla reagerar på det nya habitatet. Utvärderingen genomförs av Umeå Universitet via ett ettårigt examensarbete. För mer detaljer, se hemsida under 2020.

Inventering av mussla

Inventering av mussla utfördes av Stalo Adventures med snorkelmetoden. I Marsån inventerades de nedersta delarna av ån innan Fatsjön. Här påträffades ca 450 musslor med fynd av småmusslor.

Figur 1. Resultat av elfisken efter öring före och efter restaurering i Dainabäcken.

Uppföljning

Elfisken genomfördes i Stalon-, Gädd- och Dainabäcken. Elfisken görs för att utvärdera åtgärderna på öring- och musselbestånden i bäckarna på lång sikt. Elfisken i Dainabäcken visar på en ökning av tätheter av öring i bäcken efter åtgärder (figur 1).

Vi genomförde även s.k. glochidieelfisken där antalet mussellarver på öringens gälar undersöktes innan åtgärd (bild 2).

Bild 2. Förekomst av mussellarver undersöks på en öringens gälar fångad i Dainabäcken. Foto: Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten.

Kontakta oss

Magnus Lindberg, Länsstyrelsen Västerbotten
magnus.lindberg@lansstyrelsen.se, 010-225 43 67.

Mer information

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/stat-och-kommun/miljo/vatten/restaurering-av-sjoar-och-vattendrag.

www.naturskyddsforeningen.se/bramiljoval/miljofond

Fiske och vattenvård i Västerbotten,
Länsstyrelsen Västerbotten

VILHELMINA
KOMMUN

VILHELMINA ÖVRE ALLMANNINGSSKOG

DROTEA KOMMUN
KRAAPOHKEN TJELTE

Naturskyddsföreningen

STATENS
FASTIGHETSVERK

Länsstyrelsen
Västerbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten